

עמותון
עמותת חיל האויר

פסח תשע"ז
2017

26 במרץ 2017
כ"ח באדר תשע"ז

חברי העמותה שלום רב,

שוב אנו מעדכנים אתכם על פעילות העמותה. עיקר עיסוקינו כיום הוא בהכנת ערב המורשת השנתי והכנת הדוחות הכספיים (מאזן) של שנת 2016. בימים אלו שלפני החג, עורכת העמותה בשיתוף עם ענף נפגעים את טיול המשפחות השכולות השנתי והפעם יומיים באיזור ים המלח.

בפרוס חג הפסח נאחל חג שמח למשפחת עמותת חיל האוויר ולאנשי חיל האוויר.

בברכה,
של יעקב
אל"מ (מיל.), יעקב (גי'קי) שפורן
מנכ"ל העמותה

ערב מורשת 2017

ערב המורשת הבא יוקדש ל"מלאת 50 שנה למלחמת ששת הימים". האירוע ייערך ביום חמישי, 8 ביוני 2017, בבסיס חיל האוויר חצור. במחצית מאי יתפרסם עמותון מיוחד ובו נזמיינכם להירשם ולקבל כרטיס הזמנה לערב המורשת.

מבצע "מוקד", מטוסים מצריים
שהושמדו על הקרקע

הנגשת אתר העמותה

אתר האינטרנט של העמותה עבר שדרוג הנגשה כפי שמחייב החוק שפורסם ביזמת עמותת "נגישות ישראל". בהנגשה מקלה על גולשים עם קשיי ראייה ומאפשרת שינוי גודל הפונט, שינוי גוונים של תמונות וקריאת המסך. לשימוש בכלי ההנגשה יש להקיש על לחצן e בפינה הימנית עליונה של האתר www.amutaiaf.org.il

דמי חבר 2017

לתשומת לבם של משלמי דמי החבר השנתיים לשנת 2017 באמצעות הוראות קבע לכרטיס אשראי. כמדי שנה יתבצע התשלום בחודש יוני הקרוב (הסכום ללא שינוי משנים קודמות). אם חלו שינויים בפרטי כרטיסכם או שפג תוקפם, אנא עדכנו בהקדם את מזכירת העמותה בטלפון: 09-9510250.

מכון פישר
למחקר אסטרטגי אוויר וחלל

מכון פישר

כנס החלל הבינלאומי השניים-עשר על שם אילן רמון

הכנס נערך ב-17.1.31-30, השתתפו מספר נכבד של דוברים בכירים מהארץ ומהעולם, ביניהם: ראש נאס"א הפורש בולדן, מנכ"ל סוכנות החלל האירופית וורנר, נשיא סוכנות החלל הצרפתית לה גאל, נשיא סוכנות החלל האיטלקית בטיסטון, וראש תחום המשימות המדעיות בסוכנות החלל הודית, טאפאן מיסרה.

מפקד פיקוד החלל של חיל האוויר האמריקאי גנרל ריימונד, דיבר על אתגרים להפעלת כוח בחלל.

תעשיות חלל מהעולם שנטלו חלק בכנס כללו את חברת ספייס אקס, וירג'ין גלאקטי ורוקט פליין, כמו כן הוצגו מיזמי חלל חדשניים מישראל.

סדנאות שנערכו ביום הכנס השני עסקו בניטור ימי מהחלל, באתגר הקיימות בחלל בעידן הלוויינים הקטנים והקונסטלציות, וכמו כן התקיימה בפעם השנייה סדנה בשיתוף ארגון Space Generation.

הרצאות הכנס יועלו בקרוב לאתר מכון פישר.

הכנס הבינלאומי השני לעוצמה אווירית

הכנס השנתי לעוצמה אווירית יתקיים ביום חמישי 4 במאי 2017. חלקו הראשון של הכנס יעסוק בנושאים הקשורים למלחמת ששת הימים ובלקחים הרלוונטיים לימינו אנו, זאת בהגיענו ליובל החמישים למלחמה ולמבצע "מוקד" שפתח אותה.

לאחר מכן יעסוק הכנס במשמעות כניסתו של חיל האוויר לעידן הדור החמישי, דיון שהחל בכנס השנתי הקודם, לקראת הגעתם של מטוסי ה"אדיר" הראשונים והופך מעניין ומרתק יותר עם תחילת צבירת ניסיון בחיל האוויר הישראלי.

ההרשמה לכנס החלה באמצעות אתר האינטרנט של המכון.

הנכם מזמנים להירשם באתר האינטרנט של המכון
כדי לקבל עדכונים שוטפים על פעילותו וכן לצפות ולהאזין להרצאות
מהכנסים השונים www.fisherinstitute.org.il

מועדון חברי הצפון

ב-17.3.15 ערכו חברי מועדון הצפון סיור בבסיס חיל האויר רמת דוד, ביקרו בטייסות ונפגשו לשיחה עם מפקד הבסיס. תודה מיוחדת לטייסת מנהלה ברמת דוד על הארגון והאירוח המצויין 😊.

שלוש הקבוצות בסיור

ארגון בוגרי חיל האויר

תוכנית המנטורינג של ארגון בוגרי חיל האויר בעמותת חיל האויר, מציעה הזדמנות נדירה לבוגרי החיל הצעירים לקבל הדרכה, ליווי, חונכות והשראה מבכירי חיל האויר בעבר, שהינם מנהלים ויזמים מובילים במשק. בתוכנית השנה משתתפים 18 מנחים (מנטורים) ו-18 בוגרים. ב-17.3.15 התקיים "מפגש האמצע" של התוכנית, במסגרתו נערך סיור במתקן חב' "טריפל סי" (חברת אינטרנט לשירותי מחשוב בענן) והרצאה של רמי נחום מייסד החברה והבעלים.

לפרטים נוספים על פעילות הארגון, היכנסו לאתר: www.iaf-alumni.com

הצדעה אחרונה | ינואר - מרץ 2017

אל"מ (מיל) עווד שגיא
לוחם צוות אויר, מערך קרב

אל"מ (מיל) ליאור מנחם
ראש מחלקת תקציבים

רס"ב (מיל) אברהם אורן
מערך טכני

סא"ל (מיל) יעקב שמר
מערך טכני

סא"ל (מיל) אהרון רבי
מערך מנהלה

תא"ל (מיל) יצחק גבע
ר. להק ציוד

רס"ן (מיל) רפאל לוינזון
מערך מנהלה,
מוותיקי ומקימי חיל האויר

יפה זכרם ברוך

דף מורשת מס' 94 - 50 שנה למלחמת ששת הימים

עין עוֹדד מרום

דף מורשת שני מתוך שלושה, לקראת ערב המורשת השנתי לציון 50 שנה למלחמת ששת הימים, שיערך ביום חמישי, 8 ביוני 2017 בבסיס חצור.

מבצע "מוקד" יוצא לדרך

מספר ימים לפני היציאה למבצע, עידכנו ראש מחלקת מבצעים רפי הרלב וראש ענף תקיפה יוסי שריג, את מפקד חיל האוויר מוטי הוד באשר לשינויים האחרונים בתכנית מבצע "מוקד". השניים התלוו אל מפקד החיל בדרכו אל ה"בור" של המטכ"ל, שם נכחו הרמטכ"ל יצחק רבין ואלופי צה"ל, ביניהם עוז ויצמן, חופי, ואחרים.

"התבקשתי להציג את עיקרי התכנית המעודכנת", נזכר יוסי שריג, "ואז שאל אחד האלופים הבכירים: ומה עם סוריה? ענית כי שלוש שעות לאחר התקיפה במצרים אנחנו עוברים לתקוף בסוריה". האלוף חופי העיר שהזמן הזה לא נראה לו ריאלי.

"השבתי כי הזמן מבוסס על תרגול באימונים: משך הטיסה למטרות, תקיפה, טיסה חזרה, סבב חימוש ואחזקה, והמטוסים מוכנים למשימה נוספת", מספר שריג, "האלוף חופי השיב כי ידוע שעזר ויצמן חינך את צמרת הפיקוד של החיל ברוח של יהירות ורהב, אולם הוא לא ידע שזה חלחל גם לרמה של רס"נים..."

והזמן היה ריאלי? על כך מסופר בספרי ההיסטוריה של מבצע "מוקד".

ההמראות בדממת אלחוט

לפני היציאה למטוסים תודרכו טייסי הקרב רק על נוהלי ההמראה והבטיחות. את שאר הפרטים הקשורים לנתיבים ולתקיפה ידע כל אחד בעל-פה. המתדרכים הדגישו את הדבקות במשימה, את הנהלים הקפדניים בהמראה בדממת אלחוט ואת האיסור המוחלט לשבור את דממת האלחוט כדי לא לחסל את ההפתעה עד שעת ה"ש" 07:45.

אני וזכר (ע.מ.) את מפקד טייסת 101 עמוס לפידות עונה לטייס צעיר ששאל, ומה קורה במקרה קיצוני של נטישת המטוס מעל הים או במצרים לפני 07:45? עמוס ענה לו בקור-רוח: לא קורה כלום, כי איש לא יידע זאת.

לאחר התדריך וההצטיידות במפות ובאביזרים הדרושים לטיסה, יצאו הטייסים למטוסים, כשהם ממריאים בזה אחר זה תוך דממת אלחוט מוחלטת. כל הטייסים שנכחו בהתכנסות בעמדת המראה, לא ישכחו את הרגעים האלה לעולם. העיניים שוטטו לאתר את מספרי המטוס (שעל הזנב) בנסיון למצוא את כל בני המבנה. בתחילת המסלול התכנסו מטוסים מטייסות שונות, על חלק מהמטוסים היה להסיע כבדת דרך ארוכה מלאחרים בדרכם אל המסלול. כולם הגיעו בזמן, התרגולים שעשינו במשך שנים ארוכות הוכיחו עצמם - טייסים הסיעו בדממה, נאספו ועלו על המסלול בזמן שנקבע לכל מבנה וללא כל מלה ברדיו המריאו ליעדם.

ראשון המריא מחצור (בשעה 07:14) רן אלון מוביל רביעיית אורגאנים מטייסת 113, לתקיפת שדה התעופה ביר-גפגפה. דקה אחריו המריאו מובילי המבנים אביהו בן-נון מטייסת 116 בתל-נוף לתקוף את פאיד, ועמיחי שמואלי מפקד טייסת 117 ברביעיית מיראזים מרמת דוד לתקוף את אבו-סואר.

בדקות שלאחר מכן המריאו ארבעה מטוסי ווטור מטייסת 110 בהובלת משה סער ואיתו הנווט אלכסנדר מלצר-ענבר (הצוות קרן/מלצר נהרגו לאחר יומיים במהלך תקיפה בשדה H3 במערב עיראק) אל שדה התעופה בני-סואף, הרחוק ביותר מבין יעדי התקיפה של הגל הראשון (הרצל בודינגר היה מס' 2); עמוס לפידות מפקד טייסת

יוסי שריג

101 המריא בשעה זו בשלישיית מיראזים, אל שדה התעופה המרוחק קהיר-מערב. כך המריאו 183 מטוסי קרב בגל הראשון (173 מהם לתקיפת שדות תעופה). בסיס חצור היה בעל קצב ההמראות הגבוה ביותר מבין הכנפות והבסיסים. 30 סמב"דים מטייסת 105 המריאו תוך 51 דקות ו-28 אוראנגים המריאו תוך השעה הראשונה. בין השעות 07:14 ל-08:15 המריאו מחצור 77 מטוסים. כלומר, במשך 61 דקות המריאו המטוסים בקצב המראה ממוצע - מטוס אחד בכל 48 שניות. הותקפו 11 השדות הבאים: אל-עריש, אל-סיר, ביר-גפגפה, ביר-תמדה, כבריית, פאיד, אבו-סואר, אינשאס, קהיר-בינלאומי, קהיר-מערב ובני-סואף.

סיפורו של אביהו בן נון - טייס מיסטר

"הרביעייה שלנו היתה בין הראשונות שהמריאו מהבסיס (תל נוף), מספרי ארבע ושתיים שלי היו טייסים צעירים, כמעט חסרי ניסיון. טסנו נמוך מאד, כה נמוך עד שהשארנו שובלי קצף על המים. (מעל הים התיכון, בכיוון דרום מערב, כדי לפנות שמאלה ולחצות את החוף ליד ביצות הברדאווייל שבצפון סיני, בדרך לתקיפת שדה התעופה פאיד. העורך) דממת האלחוט הגבירה את המתח. כל אחד היה שקוע בהרהורי. לפתע, אני רואה את מספר ארבע עולה ויורד, עולה ויורד. לבי החסיר פעימה. חששתי לגורלו, בגלל הטיסה הכל כך נמוכה הוא היה בסיכון לפגוע במים. לא יכולתי להפר את דממת האלחוט ולהזהיר אותו... עוד אני מסתכל, ורק מטוס אחד לימיני. התחלנו ברגל שמאל. מטוס אחד אבד". (הסיפור המלא בספר "חליפת לחץ").

לאחר הנחיתה התברר לאביהו כי מספר 4 לא אבד, אלא נחת בחצרים בדממת אלחוט בגלל תקלה.

קטע מסיפורו של עודד מרום (הסיפור המלא בספר "חליפת לחץ" ובספר "ידעתי שתבואו").

... המריאז' מחליק במהירות של כ-700 קמ"ש בגובה נמוך ביותר מעל גלי הים התיכון. בתוך תא הטייס דממה, אני מתוח לקראת הדקה בה נפנה שמאלה, דרומה, לכיוון מצרים. הפנייה שמאלה מכניסה אותנו לנתיב בו נגיע, דרך הדלתא והמדבר, לשדה התעופה קהיר-מערב. טסים בכיוון החוף המצרי. מול החוף נראות מדי פעם ספינות דיג מצריות. הדייגים עסוקים במלאכתם ואינם נושאים מבטם לעברנו. הם אינם יכולים לנחש מה מתרחש.

רצועת החול הזוהבה המתגלה מולנו באופק היא ימת ברדאווייל. זה המקום בו אנחנו צריכים לחצות. הימה הומה סירות דיג רבות. הדייגים המקפלים רשתותיהם לאחר לילה של דיג מנופפים לנו לשלום. סימפוניה של מים כחולים וחול זהוב, שלוה פסטורלית ושקט בכל אשר נקלט לעין. מעל לנוף השלו - אנחנו, במבונות המלחמה הרועמות, הנושאות מטען הרס אל לב האויב. שניות מספר וימת ברדאווייל נעלמת מאחרינו. מרוחק כבר נראית תעלה סואץ. בתעלה שטות אניות סוחר וספינות דיג רבות בעלות מפרשי בד לבן. גם התעלה חולפת-נעלמת, ועתה הנוף הופך למרדב ירוק, מורכב מריבועים זעירים של שדות מעובדים. ביניהם משובצים בתי איכרים קטנים ולבנים...

ההגנה על העורף (הסיפור המלא בדף מורשת 55 ובספר "ידעתי שתבואו").

"כאשר יצאו מטוסי חיל האוויר בבוקר ה-5 ביוני 1967 לתקוף את שדות התעופה במצרים, הופקדה הגנת שמי המדינה בידי מספר טייסי מיראז' ובידי מערך של 80 טילי קרקע-אוויר 'הוק' שנפרסו סביב גבולות המדינה", סיפר רס"ן אורי לעדן.

בחודש האחרון לפני המלחמה האיצו אנשי מערך התחזוקה בבסיס לוד את הפעילות בהשמשת 100 הטילים שהגיעו לארץ, ובערב המלחמה, כאמור, עמדו במשימה של השמשת 80% טילים מבצעיים.

סוללת הוק משגרת טיל

לתותחני הנ"מ לא נשאר כמעט עבודה, לאחר שרוב מטוסי האויב הושמדו בבסיסהם, עם זאת הופלו על ידי לוחמי ההגנה האוירית שני מטוסי אויב, מיג-17 שחדר בגובה נמוך בצפון הארץ, וטופולב-16 עיראקי שהגיע עד נתניה והופל באיזור מגידו.

מסוקים ותובלה

מערך המסוקים מנה ביוני 1967 שלוש טייסות: טייסת 124 עם מסוקי S-58, טייסת 114 עם מסוקי סופרפרלון, וטייסת 123 עם 11 מסוקי בל-47 ושלושה מסוקי אלואט 2.

בימים שלפני תחילת הלחימה פוזרו מטוסי התובלה והמסוקים בבסיסים ובמנחתים. המסוקים פעלו בסיוורים עם מפקדים, בהעברת חומר מודיעין לחזיתות השונות, ומיד עם פרוץ הקרבות נדרשו לחילוץ טייסים שנטשו, חילוץ ופינוי פצועים, ולראשונה בתולדות חיל האויר בוצעו מאות משימות הנחתת לוחמים מעבר לקווי האויב במצרים ובסוריה.

כוכב הס, עיטור העוז

טייסת 124 ובה 28 מסוקי S-58 הוכיחה את מיומנותה בארבעה מבצעי הנחתת כוחות חי"ר וצנחנים (באום-כתף, בשארם א-שייח, בראס-סודר ובדרום הגולן) בהם הונחתו כ-1,200 לוחמים. רוב הגיחות

חילוץ פצועים במסוק S-58

שביצעה הטייסת במלחמה היו במשימות פינוי נפגעים, בהם פונו 650 נפגעים.

טייסי 124 חילצו 13 אנשי צוות-אויר שנטשו, מתוכם שבעה מעבר לקווי האויב. לקברניטים יהודה פרי וכוכב הס הוענק עיטור העוז, לקברניטים חנן איתן ויוסף ברנשטיין הוענקו רישומים לזכות על ידי מפקד חיל האויר.

חילוץ פצועים במסוק סופרפרלון

טייסת 114 היתה בתהליך בניה של כוח מסוקי הסופרפרלון וביצעה מספר משימות חילוץ נפגעים וחילוץ חוליות סיור משטח האויב. ביום הראשון ללחימה חולץ מפקד טייסת 116 יהונתן שחר ממערב לתעלת סואץ לאחר שמטוסו נפגע בעת תקיפת שדה התעופה פאיד. שלושה מטוסי סופרפרלון ובהם 20 לוחמים מחטיבה 35 ועוד 10 מסוקי S-58 מטייסת 124 ובהם 8 לוחמים בכל מסוק הנחיתו את הכוח לכיבוש שדה שארם-א-שייך. בליל 8-9 ביוני הנחיתו סופרפרלונים כוח לוחמים לכיבוש ראס-סודר.

המטוסים הקלים ביצעו 314 גיחות מבצעיות, כמחציתן סיור בשטחי החזית וכן משימות קישור ותובלה, ופעלו בכל גזרות הלחימה כשהם ממריאים משדה תימן, מגידו וממנחתים מאלתרים.

טייסת מטוסי הפוגה 147

"בתקופה שלפני המלחמה הוסבו יותר מ-30 מטוסי פוגה של בית הספר לטיסה בחצרים, למשימות תקיפה", סיפר אברהם צחר הקצין הטכני, "הפוגה, מטוס אימונים קטן ואיטי, פגיע מאד ובלי מושב מפלט. אך עם זאת בעל כושר ספיגה גדול, הצטיין בחימוש יעיל ביותר נגד טנקים ומטרות שונות, מצוייד ב-12 רקטות 80 מ"מ, ושני מקלעים 7.62 מ"מ בחרטום". הטייסת מנתה כ-40 טייסים חלקם טייסי מילואים המבוגרים ביותר בחיל ובעלי ניסיון קרבי ממלחמת "קדש" בהם גם אלי אייל (פיינגרש) בוגר קורס טיס של הפלמ"ח, שטס ולחם ב-1947 והיה מפקד טייסת

פוגה חמושה ברקטות ובתותחים

הנגב במלחמת העצמאות; וכן תשעה טייסים בוגרי קורס טיס מס' 52 שלא הספיקו להשלים את האימון המבצעי שלהם על מטוסי אורגן.

מטוסי פוגה של טייסת 147 פתחו את מלחמת ששת הימים בטיסות הטעיה שמטרתן הייתה להציג לאויב פעילות אימונים רגילה. בשעה 08:00 תקפו 12 פוגות ארבע תחנות מכ"ם בקידמת סיני כדי למנוע מהן לגלות את המטס האווירי הגדול של מטוסי הקרב שעשו דרכם למצרים.

לאחר שתקפו באופן מסיבי בקידמת סיני - עם התרחקות הלחימה מערבה - עברו הפוגות ללחום בגורת ירדן, ובהמשך פעלו בחזית הגולן. הטייסת ביצעה במלחמה 418 משימות תקיפת טנקים, כלי רכב ועמדות ארטילריה, ואיבדה במלחמה שישה מטוסים וטייסים, בהם מפקד הטייסת רס"ן אריה בן-אור (אורבך) וסגנו סרן ארנון לבנת.

לאחר תקיפת פוגות בקידמת סיני

מחמשים את תותחי הווטור

תקיפה חוזרת בעיראק

בבוקר יום ה-7 ביוני הגיעה ידיעה מודיעינית, לפיה שיגרה מצרים בקשה רחופה לעיראק לצאת ולתקוף את שדה התעופה חצור ואת רמת דוד. השדה העיראקי היחיד שהיה בטווח שמאפשר שיגור מטוסים לישראל היה H-3. לכן הוחלט גם בבוקר היום השלישי למלחמה להזניק מבנה של מטוסי ווטור ומבנה של מיראזים מטייסת 117 לתקיפה נוספת שלו. התוקפים העמוסים בפצצות נתקלו בשמיניית מטוסי יירוט עיראקיים, בסופו של הקרב הופלו שלושה מטוסים ישראלים מתוך השמונה שתקפו. שניים מהטייסים נפלו בשבי העיראקי והושבו לישראל בסוף החודש. לאחר גיחה טראגית זו הוחלט שלא לתקוף שוב את שדה H-3. אך גם העיראקים לא יזמו עוד תקיפות בישראל עד סוף המלחמה.

בפרסום הבא, השלישי והאחרון - חוויות המשתתפים, המלחמה בירושלים ובגולן, צילומים וסיכומי מפקדים.

טייסי המיראז' שחזרו מן המשימה

מקורות:

מאמר מאת תא"ל (מיל') רפי הרלב, ראש ענף אור 3 (מבצעים) וממתכנני מבצע "מוקד", ידעתי שתבואו, עודד מרום, בהוצאת עמותת חיל האוויר, 2013
 חליפת לחץ, ביטאון חיל האוויר, משהבי"ט, 1987
 Shlomo Aloni, The June 1967 Six-Day War
 צילומים: מרקיע שחקים; רענן וייס; מארכיון העורך
 כתבה על טייסת 147 מאת אלי אייל (פיינגרש), אוגוסט 2007

תודה לסא"ל מוטי חבקוק

